

A FOGYASZTÓI JOGI IRÁNYELV KRITIKÁJA

TATTAY Levente*

A 2012-én hozott, fogyasztói jogok maximum harmonizációjára törekvő irányelv, az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/77/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (továbbiakban: *Fogyasztói jogi irányelv*, vagy *Irányelv*) átültetésének a határideje 2013. december 13-án járt le. A magyar átültetésre az adatok szerint – némi késedelemmel – csak 2014-ben kerül sor.

Előzetesen meg lehetett jósolni, hogy a magyar fogyasztók jogai vonatkozásában számos változást hoz majd az implementálás.¹

1. Az Irányelv javaslatának benyújtása

Az Irányelv javaslatát már 2008-ban kidolgozták és közzétették. Az irányelv tervezetet sokan erőteljesen bírálták 2009-ben és 2010-ben. Általános vélemény volt, hogy a Bizottság tervezete nem felel meg a várakozásoknak, részben túl messzire megy, részben nem fogja át az egész tematikát.² A szakemberek nem adták fel a reményt, úgy gondolták, hogy az Andersen mesék rút kis kacsjának minősített irányelv javaslatból még szép hattyú lehet.³

Az Európai Unió a fogyasztói jogokról szóló 2011/83/EU irányelvét 2011. október 25-én adta ki. Ebből az alkalomból Viviane Reding az Unió jogi bizto-

* Professor emeritus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Magánjogi és Kereskedelmi Jogi Tanszék.

¹ TÁRCZY Edit Zsuzsanna: Milyen változásokat hoz a fogyasztók jogairól szóló irányelv (a tájékoztatás és az elállás vonatkozásában)? *Fogyasztóvédelmi Szemle*, 2012. május.

² „Der Richtlinie-Vorschlag der Kommission ist hinter meinen Erwartungen zurückgeblieben. Es geht teils zu weit teils greift er zu kurz.” Brigitte ZYPRIES: Der Vorschlag für eine Richtlinie über Verbraucherrechte. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2009/2. 226–229.

³ Vielleicht bewahrheitet sich am Ende der Verhandlungen Hans Christian Andersen Märchen und aus dem hässlichen Entlein wird noch so etwas, wie ein Schwan” In: ZYPRIES i. m. 226–229.

sa erről az alábbiak szerint nyilatkozott: „Nagy nap ez a mai Európa 500 millió fogyasztója számára. A fogyasztók jogairól szóló, ma elfogadott uniós irányelv erősíti a fogyasztók jogait, száműzi azokat az internetes csalókat, akik látszólag ingyenes horoszkópokat vagy recepteket árulnak, majd pedig trükkökkel fizetésre bírják a polgárokat. A vásárlóknak a jövőben nem kell attól tartaniuk, hogy egy jegy (repülőjegy) internetes megvásárlásakor tudtuk nélkül egyben utasbiztosítást is kötöttek, vagy éppen autót kölcsönöztek. Akár interneten, akár postán, vagy telefonon történő távértékesítés esetén a jövőben 14 napjuk lesz az áruk visszaküldésére.”⁴

Az Irányelv koncepciózus jogi alkotás, amelynek alapvető célja a szétszórt fogyasztói jogi szabályozásban az összhang keresése, a szabályozás egyszerűsítése, átláthatóvá tétele, aktualizálása, továbbá az ellentmondó szabályozás kiküszöbölése.⁵

2. Az Irányelv célkitűzései

Az Irányelv a jogharmonizáció jegyében született, törekszik a fogyasztóvédelem szabályainak egyszerűsítésére a pontatlanságok és hiányosságok eltávolítása útján, a kis és közepes vállalatok helyzetének javítására, és a határ menti régióknak új üzleti lehetőségek nyújtására.⁶

Az irányelv célja ezért, hogy a fogyasztóvédelem magas szintjének elérése révén hozzájáruljon a belső piac működéséhez az által, hogy harmonizálja a fogyasztók és kereskedők között kötött szerződésekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket.⁷

A végső cél pedig áttekinthető, koherens és ellentmondás nélküli fogyasztóvédelmi jog létrehozása.⁸

Az Irányelv a maximum jogharmonizációt tűzte zászlajára. Ennek értelmében a tagállamok sem enyhébb, sem szigorúbb rendelkezéseket rendelkezéseket

⁴ Europa-Communiqués de Presse: Az Európai Unió MEMO 11/450 sz. 2011. június 23-i sajtóközleménye: „A fogyasztói jogok: a fogyasztók jogairól szóló új uniós irányelv 10 módon erősíti a fogyasztók jogait internetes vásárlás esetén”. [a továbbiakban: *Sajtóközlemény*]

⁵ A jogszabály hivatalos elnevezése: az Európai Parlament és a Tanács 2011/83EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/77/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

⁶ Az Irányelv Preambulumának 2. bekezdése.

⁷ Az Irányelv 1. cikke szerint.

⁸ ZYPRIES i. m. 226–229.; Erre utal egyértelműen az Irányelv 5. cikke, amely valamennyi fogyasztói szerződésre vonatkozik hangsúlyozva, hogy a távollevők közötti és a hálaló kereskedelmi szerződések körén kívül eső szerződésekről van szó.

sem alkalmazhatnak, mint amelyeket az Irányelv meghatározott.⁹

Amennyiben maga az Irányelv nem rendelkezik másképp, a tagállamok elvileg nem tarthatnak fenn és nem vezethetnek be nemzeti jogukba az irányelvben megállapított rendelkezésektől eltérő – ide értve: eltérő szintű – fogyasztóvédelmet biztosító szigorúbb vagy kevésbé szigorú rendelkezéseket.¹⁰ Az irányelv azonban az ilyen értelmű maximum harmonizációból azonban csak édes keveset valósított meg.¹¹

3. Az Irányelv mögött álló jogi és gazdasági megfontolások

Az irányelv mögött álló legfontosabb jogi és gazdasági megfontolásokat a preambulum tartalmazza, amelyből az alábbiakat emelném ki:

Az Irányelv valamennyi fogyasztói szerződésre, ezeken belül a távollevők közötti,¹² továbbá az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre¹³ vonatkozik.¹⁴

Az Irányelv különleges figyelmet fordít a digitális úton rögzített szerződésekre. Különbséget tesznek tárgyi adathordozón rögzített digitális tartalom és nem tárgyi adathordozón rögzített digitális tartalom között. A tárgyi hordozón, azaz CD-n és DVD-n rögzített digitális tartalom árunak minősül. A nem tárgyi hordozókon szolgáltatott digitális tartalom vonatkozásában kötött szerződések nem minősülnek sem adásvételi, sem szolgáltatási szerződéseknek. Ilyen szerződések esetében is fennáll a fogyasztó elállási joga és a fogyasztót tájékoztatni kell az ilyen tartalom funkcionalitásáról és interoperabilitásáról.¹⁵

A szerződések létrejötte előtt a kereskedő (vállalkozó) kötelezettsége a fogyasztó egyértelmű és átfogó tájékoztatása, mégpedig az ajánlattétel előtt.¹⁶

A tájékoztatás fontos vonatkozása az, hogy a fogyasztó figyelmét egyértelmű megfogalmazással fel kell hívni arra, hogy a megrendelés elküldése fizetési kötelezettséggel jár az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén.¹⁷

Mind a távollevők közötti, mind a házaló kereskedelemben biztosítja az Irányelv az elállás jogát, amelynek határideje 14 nap, azonban különbséget tesz-

⁹ TÁRCZY i. m.

¹⁰ Az Irányelv harmonizáció szintjéről szóló 4. cikke.

¹¹ TÁRCZY i. m.

¹² 93/13/EGK tanácsi irányelv.

¹³ 1999/44/EK európai parlament és tanácsi irányelv.

¹⁴ A Preambulum 2. pontja értelmében.

¹⁵ Az Irányelv preambulumaának 19. pontja.

¹⁶ Az Irányelv preambulumaának 34. pontja.

¹⁷ A Preambulum 39. pont.

nek szolgáltatások és áruk között. Szolgáltatások esetén az elállási határidőnek a szerződés megkötésének napjától számított 14 nap elteltével kell lejárnia. Áru adásvételi szerződés esetén az elállási határidő, attól a naptól számított 14 nap elteltével jár le, amikor a fogyasztó birtokba veszi az árut.¹⁸

Nagyon fontos rendelkezés, amelynek értelmében, amennyiben az elállási határidőről nem tájékoztatják a fogyasztót – mind a távollévők közötti kereskedelemben, mind pedig a házaló kereskedelemben, az elállási határidő meghosszabbodik és 12 hónapos objektív határidőt kell alkalmazni.¹⁹

Bizonyos esetben indokoltnak látják kivételeket alkalmazni a 14 napos elállási határidő alól, meghatározott áruk és szolgáltatások vonatkozásában:

- spekulatív célú szerződések megkötését követően hosszú idő elteltével szállított borok vonatkozásában, ahol az érték a piac ingadozásának függvénye,
- Az elállási jog nem vonatkozhat a fogyasztó által megadott jellemzőknek megfelelően vagy egyértelműen személyre szabottan mérték után készített termékekre (pl. függöny).
- Az üzemanyag ellátásra, amely olyan árura vonatkozik, amely jellegének megfelelően a kiszállítást követően nem különíthető el más árutól.
- Bizonyos szolgáltatások esetén, amikor a szerződés megkötése olyan kapacitás lekötését jelenti, amelyet az elállási jog gyakorlása esetén a kereskedőnek nehéz lenne kihasználnia (szállodai és üdülő- helyi foglalások, vagy kulturális és sporteseményekre való helyfoglalások).²⁰

A valóságban azonban az Irányelv lényegesen több, 13 kivételt tartalmaz.²¹

Az adásvételi szerződések esetén, ha a szerződésben a felek másképpen nem egyeztek meg, a szerződést megkötésétől számított 30 napon belül kell teljesíteni. Ha a kereskedő nem szállítja le az árut, biztosítani kell az azonnali hatályú felmondás lehetőségét.²² A kárveszély az áru birtokbavételével száll át.²³

Amikor nem kért értékesítésről van szó, azaz a fogyasztó kérése nélküli, rendelés nélküli áruszolgáltatásról vagy szolgáltatásnyújtásról, a fogyasztó mentesül bármilyen ellenszolgáltatás nyújtása alól.²⁴

¹⁸ Az Irányelv Preambuluma 40. pont.

¹⁹ Az Irányelv Preambuluma 43. pont.

²⁰ Az Irányelv Preambuluma 49. pont.

²¹ Ld. a Fogyasztói jogi irányelv 16. cikk az elállási jog alóli kivételek a)–m) pontjait.

²² Az Irányelv Preambuluma 52. pont.

²³ Az Irányelv Preambuluma 55. pont.

²⁴ Az Irányelv Preambuluma 60. pont.

4. Fogalom-meghatározások

A fogalom-meghatározások körében az Irányelv megadja a fogyasztó, kereskedő, az áru, a fogyasztó által megadott jellemzőknek megfelelően elkészített áru, az adásvételi szerződés, a szolgáltatási szerződés, a távollévők között kötött szerződés, az üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, az üzlethelyiség, digitális tartalom, pénzügyi szolgáltatás, a nyilvános árverés, és a jótállás fogalmát. A fogalom-meghatározások között különös figyelmet érdemelnek:

- A) *a szolgáltatási szerződés*: az adásvételi szerződéstől eltérő olyan szerződés, amelynek alapján a kereskedő a fogyasztó részére szolgáltatást nyújt vagy szolgáltatás nyújtását vállalja, a fogyasztó pedig megfizeti, vagy vállalja, hogy megfizeti a szolgáltatás árát (Irányelv 2. cikk 7. bekezdés);
- B) *a távollévők között kötött szerződés*: a kereskedő és a fogyasztó között áru vagy szolgáltatás értékesítésére szervezett távértékesítési rendszer keretében – a kereskedő és fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül a szerződés megkötésének időpontjáig bezárólag kizárólag egy vagy több távközlő eszköz alkalmazásával – kötött szerződés (Irányelv 2. cikk 7. bekezdés);
- C) *az üzlethelyiségen kívül kötött szerződés*: a kereskedő és a fogyasztó által kötött minden olyan szerződés,
 - amely a kereskedő és fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte mellett, a kereskedő üzlethelyétől eltérő helyen kötöttek meg,
 - amelyre vonatkozóan a fogyasztó tett ajánlatot,
 - amelyet a kereskedő a kereskedő üzlethelyiségében vagy távközlő eszközök alkalmazásával közvetlenül azt követően kötöttek meg, hogy – a kereskedő és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte mellett – személyesen és egyénileg kapcsolatba lépett a fogyasztóval a kereskedő üzlethelyiségétől eltérő helyen vagy – amelyet a kereskedő által szervezett olyan út során kötöttek meg, amelynek célja vagy eredménye áruknek vagy szolgáltatásoknak a fogyasztó számára történő népszerűsítése és értékesítése (Irányelv 2. cikk 8. bekezdés).

5. Az Irányelv legfontosabb rendelkezései

5.1. Tájékoztatási kötelezettség minden fogyasztási szerződés vonatkozásában

A fogyasztót a távollévők között vagy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződés, illetve az ajánlat mindaddig nem köti, amíg a kereskedő egyértelműen és

érthető módon tájékoztatást nem nyújt számára a Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) és 6. cikk (1) bekezdésben taxatívén felsorolt elemekről.

Az Irányelv 5. cikk (1) – meglehetősen szigorúan – nyolc vonatkozásban is tájékoztatási kötelezettséget ír elő azzal, hogy minden szerződés tekintetében, *amelyek nem tartoznak a távollevők közötti és az üzlethelységen kívül kötött szerződések körébe* a szerződési ajánlat, vagy a szerződés nem köti a fogyasztót mindaddig, amíg őt minden vonatkozásban egyértelműen és érthető módon nem tájékoztatták. Mi minderről kell a fogyasztót tájékoztatni?

- a) az áru vagy szolgáltatás lényeges tulajdonságairól, az adathordozónak és az árunak (szolgáltatásnak) megfelelő mértékben;
- b) a kereskedő azonosító adatairól, úgymint a kereskedő nevééről és letelepedési helyéről, postai címéről és telefonszámáról;
- c) az áru vagy szolgáltatás adóval növelt teljes áráról vagy – amennyiben az áru vagy szolgáltatás jellegéből adódóan az árat nem lehet ésszerűen kiszámítani – az ár kiszámításának módjáról, valamint adott esetben a fuvardíjról, szállítási vagy postaköltségéről, illetve, amennyiben e költségeket nem lehet ésszerűen kiszámítani, annak a ténynek feltüntetése szükséges, hogy további költségek merülhetnek fel;
- d) adott esetben a fizetés, szállítás és a teljesítés feltételeiről, arról a határidőről, amelyen belül a kereskedő vállalja, hogy leszállítja az árut vagy teljesíti a szolgáltatást, valamint a kereskedő panaszkezelési módjáról.²⁵

A lista e), f), g) és h) elemei új követelményeknek számítanak abban az értelemben, hogy az a), b), c) és d) pontokban megjelölt követelményeket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK rendelet már kötelező jelleggel előírja, a további, felsorolt követelményeket pedig nem. Ezek az alábbiak:

- e) az áru megfelelőségének szavatolására vonatkozó jogszabályi kötelezettség fennállására vonatkozó emlékeztetésen túl az értékesítés utáni szolgáltatások és adott esetben a jótállás megléte és feltételei;
- f) adott esetben a szerződés időtartama, illetve, ha a szerződés határozatlan időre szól, vagy automatikusan meghosszabbodik, a szerződés felmondásának feltételei;
- g) *adott esetben a digitális tartalom működtetése, beleértve az alkalmazandó műszaki védelmi intézkedéseket is;*
- h) *adott esetben a digitális tartalom hardverrel és szoftverrel való bármilyen vonatkozó interoperabilitása a kereskedő ismereteinek vagy a kereskedőtől ésszerűen elvárható ismereteknek megfelelően.*

²⁵ E lista a, b, c, d eleme azonos a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelvben rögzített azon felsorolás elemeivel, melyekre vonatkozó információkat jelentősnek kell tekinteni vásárlásra való felhívás esetén.

Az általános tájékoztatási kötelezettség vonatkozik víz, gáz vagy villamos energia értékesítésére vonatkozó szerződésekre, távfűtési szolgáltatásokra, valamint a nem tárgyi adathordozón szolgáltatott digitális tartalmak szolgáltatására is.²⁶

5.2. Információadási kötelezettség a távollevők közötti és a házaló kereskedelem keretében kötött szerződésekben²⁷

Ameddig az Irányelv 5. cikke (1) bekezdésében foglalt információadási kötelezettség elvileg minden fogyasztói szerződésre vonatkozik, és e kötelezettség lényegesen enyhébb, mint az Irányelv 6. cikkében előírt tájékoztatás mértéke a távollevők között és a házaló kereskedelem keretében kötött szerződésekben.

Az általános fogyasztói szerződések vonatkozásában nem ír elő az Irányelv a szerződés megkötése után további információadási kötelezettséget (megerősítési és visszaigazolási kötelezettséget), viszont a távollevők között²⁸ és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekben²⁹ különböző különleges megerősítési (visszaigazolási) kötelezettséget is előírnak.

A vállalkozó információadási kötelezettségei nagyon sokfélék a fogyasztói jogokról szóló irányelvben.³⁰ E kötelezettségek érintik a vállalkozó azonosításához szükséges adatokat,³¹ a szerződés közvetett tárgyát,³² a fizetési kötelezettség mértékét,³³ az elállás előfeltételeit és következményeit,³⁴ valamint a szerződés tartalmával kapcsolatos további részleteket.³⁵

²⁶ A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (2) bekezdés.

²⁷ Az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekre házaló kereskedelem terminológia is elfogadott.

²⁸ A Fogyasztói jogi irányelv 7. cikk (2) bekezdés.

²⁹ A Fogyasztói jogi irányelv 8. cikk (7) bekezdés.

³⁰ Oliver UNGER: Richtlinie über die Rechte der Verbraucher – Eine systematische Einführung. *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2012/2. 270–305.

³¹ A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdés; 5. cikk (1) bek. b) pontja, és a 6. cikk (1) bek. b) pontja.

³² A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdés a), g), h) pontjai és a 6. cikk (1) bek. a), r), s) pontjai.

³³ A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdés c) pontja és a 6. cikk (1) bek. e), f), d) pontjai.

³⁴ A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) d), e), f) pontjai és a 6. cikk (1) bek. c), d), g), h), i), j), k), m), l), m), o), t), pontjai.

³⁵ A Fogyasztói jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdés d), f) pontjai és az Art. 6. (1) g) n), o), p), q) pontjai.

Az információnyújtási kötelezettség lényegesen csekélyebb az általános fogyasztói szerződések kategóriáinál,³⁶ mint a nevesített távollevők közti és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésekénél. Egyrészt az információnyújtási kötelezettség nem áll fenn, amennyiben az a körülményekből adódik,³⁷ másrészt azoknak a körülményeknek a száma, amelyekről értesíteni kell a fogyasztót, lényegesen kevesebb.³⁸

Az irányelv húsz pontban³⁹ részletezi a tájékoztatási kötelezettséget, amely a hétköznap embere számára nyilvánvalóan megjegyezhetetlen. Ráadásul a vállalkozásoknak papíron vagy tartós adat- hordozón ismételtel teljesíteniük kell információnyújtási kötelezettségüket.⁴⁰ A korábban hatályos jogi szabályozás mind a távollevők között kötött,⁴¹ mind pedig a házaló kereskedelem vonatkozásában lényegesen enyhébb követelményeket írt elő azzal, hogy a fogyasztót mindkét esetben írásban is kell tájékoztatni.

A közlés formájáról:

- az Irányelv nyitva hagyja, hogy az általános fogyasztói szerződések vonatkozásában milyen formában kell az előírt adatokat a fogyasztóval közölni;
- az üzlethelyiségen kívül kötött és a távollevők között létrejött szerződések esetén az információnyújtási kötelezettségek egyaránt szigorúak;
- a távollévők közötti kereskedelemben az információkat világos és érthető módon és távközlésre alkalmas formában kell közölni;⁴²
- a telefonon kötött szerződésekénél elég a szóbeli közlés;
- az online szerződésekénél a vállalkozó az információkat weboldalán olvashatóan köteles közölni, amennyiben az információkat ezúton teszi közzé.⁴³

³⁶ UNGER i. m. 270–305.

³⁷ Az Irányelv 5. cikk (1) a) bekezdés: az áru lényeges tulajdonságai, az adathordozónak és az árunak vagy szolgáltatásnak megfelelő mértékben.

³⁸ Nyolc kötelezettség szemben húsz információadással, ahogy ezt a Fogyasztói jogokról szóló irányelv 5. cikk (1) és 6. cikk (1) bekezdései tartalmazzák.

³⁹ Az Irányelv 6. cikke húszpontos részletezést tartalmaz az a)–l) pontokban.

⁴⁰ Fogyasztói jogi irányelv 7. cikk (2) bekezdés és a 8. cikk 7. bekezdés.

⁴¹ A távollévők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. sz. Kormányrendelet alapján.

⁴² Fogyasztói jogi irányelv 8. cikk (1) bekezdés.

⁴³ Fogyasztói jogi irányelv 8. cikk (2) bekezdés.

5.3. Teljesen új információs követelmények a fogyasztók tájékoztatásában, a távollévők közötti és a hálaló kereskedelem szerződéseiben

A tájékoztatási kötelezettségek két alapvető kategóriára oszthatók:

- a) azonos követelmények, azaz az olyan tájékoztatási kötelezettség, amely minden fogyasztási szerződés vonatkozásában fennállnak és fellelhetők voltak a korábbi EU irányelvekben;
- b) teljesen új követelmények a távollévők közötti és a hálaló kereskedelem szerződéseiben.

Ilyen azonos követelmények, azaz olyan tájékoztatási kötelezettségek, amely minden fogyasztási szerződés vonatkozásában fennállnak a jelen tanulmány 5.1. pontja szerint: a fogyasztói szerződések általános tájékoztatási kötelezettségeit részben alkalmazzák, azaz átvették a távollévők közötti szerződésekben és a hálaló kereskedelem szerződéseiben is. Jelen tanulmány 5.1. pontjának az a), d), e), f), g), és h) alpontjában foglalt követelmények alkalmazandók a két szabályozott szerződési típus vonatkozásában.

A tájékoztatásnak az alábbiakban teljesen új elemekre is ki kell terjednie:

- az áru megfelelőségének szavatolására vonatkozó jogszabályi kötelezettség fennállására irányuló emlékeztetőre is;
- arra, hogy rendelkezésre állnak-e az etikai követelményeket tartalmazó⁴⁴ magatartási kódexek;
- a fogyasztó kötelezettségeinek szerződés szerinti legrövidebb időtartamára;
- a kereskedő kérésére a fogyasztó által fizetendő vagy biztosítandó letét vagy egyéb pénzügyi biztosíték meglétére és feltételeire;
- peren kívüli panasztételi és jogorvoslati mechanizmus igénybevételeének lehetőségére, amelyek kötelezőek a kereskedőre a nézve, valamint az ehhez való hozzáférés módjára;
- adott esetben a digitális tartalom működtetésére, beleértve az alkalmazandó műszaki védelmi intézkedéseket is;
- adott esetben a digitális tartalom hardverrel és szoftverrel való bármilyen vonatkozó interoperabilitására;
- a szerződés megkötéséhez alkalmazott távközlési eszköz használatának díjára, ha azt az alaplajtól eltérően állapítják meg.⁴⁵

⁴⁴ A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló 2005/29/EK irányelvben 2. cikk f) pontjában meghatározott magatartási kódexek alkalmazását a fogyasztói jogokról szóló irányelv is előírja.

⁴⁵ TÁRCZY i. m.

5.4. Az elállás joga, 14 napos elállási határidő

Az elállási jogról az Irányelv 9. cikk rendelkezik. Meghatározott kivételektől eltekintve a fogyasztó 14 napon belül indoklás nélkül elállhat⁴⁶ a távollévők között vagy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződéstől anélkül, hogy a 13. cikk (2) bekezdésében⁴⁷ és a 14. cikkben előírtakon kívül⁴⁸ villamos energia, víz, gáz és távfűtés,⁴⁹ illetve a nem tárgyi adathordozón szállított digitális tartalom költségei terhelnék.⁵⁰

Az Irányelv 9. cikk (2) bekezdés értelmében az elállási időszak 14 nap. Az elállás kezdő napjának az alábbi napokat kell tekinteni:

- a) szolgáltatási szerződés esetében a szerződés megkötésének napja,
- b) adásvételi szerződés esetében az a nap, amelyen a fogyasztó vagy az általa megjelölt, a szállítótól eltérő harmadik személy átveszi az árukat, vagy
- c) víz, gáz vagy villamos energia szolgáltatására vonatkozó, azokat nem korlátozott térfogatban vagy meghatározott mennyiségben értékesítésre kinaló szerződések, távfűtés szolgáltatására vonatkozó szerződések vagy nem tárgyi adathordozón szolgáltatott digitális tartalom szolgáltatására vonatkozó szerződés esetében a szerződés megkötésének napja.

⁴⁶ A távollévők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. Kormányrendelet alapján és az üzleten kívül fogyasztóval kötött szerződésekről szóló 213/2008. Kormányrendelet értelmében a fogyasztó a szerződéstől – indoklás nélkül – nyolc munkanapon belül állhat el, addig az irányelv alapján ez az időtartam hosszabb lesz: tizennégy nap.

⁴⁷ Abban az esetben, ha a fogyasztó nem a legkevésbé költséges szállítási módot alkalmazza, a kereskedő ezt nem köteles visszatéríteni.

⁴⁸ Az Irányelv 14. cikke a fogyasztói elállás esetében fennálló kötelezettségeit írja elő.

⁴⁹ Szolgáltatások teljesítése, víz, gáz, villamos energia ellátás, távhűtés vonatkozásában a fogyasztónak az Irányelv 14. cikk 4. a) pontja szerint nem kell a költségeket viselni:
– ha nem közölték a fogyasztóval az elállási jog gyakorlásának feltételeit, határidejét és módját,
– ha szolgáltatás teljesítése (víz, gáz, villamos energia vagy távfűtés szolgáltatás) vonatkozásában a kereskedő nem hívja fel a fogyasztó figyelmét arra, hogy tartós adathordozón nyújtja be arra vonatkozó kérelmét, a szolgáltatás kezdődjön meg az elállási időn belül.

⁵⁰ A fogyasztó nem viseli tovább a nem tárgyi adathordozón szállított digitális tartalom szállításának költségeit, amennyiben
– a fogyasztó nem járul előzetesen hozzá, hogy a teljesítés a 14 napos elállási határidő lejárta előtt megkezdődjön;
– a fogyasztó nem nyilatkozott annak tudomásulvételéről, hogy a hozzájárulás megadásával elveszti elállási jogát,
– a kereskedő nem adja át az aláírt szerződés másolatát vagy a szerződés papír hordozón történő visszaigazolását;
– a kereskedő távollévők közötti szerződés esetén ésszerű határidőben, de legkésőbb az áruk leszállításának időpontjában, vagy a szolgáltatás nyújtásának megkezdésekor nem ad visszaigazolást a szerződés létrejöttéről.

Az Irányelv alkalmazását hatékonyan elősegítik az alkalmazható minták: egyrészt a mellékletben közölt elállási tájékoztató minta,⁵¹ másrészt az elállási nyilatkozat-minta.⁵²

5.5. Az elállásról szóló tájékoztatás elmulasztása

Az Irányelv mindkét szerződéstípus kapcsán egységesen a következőket rögzíti:

- ha a kereskedő (vállalkozás) elmulasztja tájékoztatni a fogyasztót elállási jogáról, akkor az elállási időszak az eredeti, tizennégy napos elállási határidő eltelte után *tizenkét hónappal* jár le;⁵³
- ha a kereskedő az elállási időszak kezdő napjától (ez a szerződéskötés napja, vagy az a nap, amikor a fogyasztó átveszi az árut – adásvételi szerződés esetében) számított tizenkét hónapon belül eleget tesz szóban forgó tájékoztatási kötelezettségének, akkor *az elállási időszak az azon napot követő tizennégy nap elteltével jár le, amelyen a fogyasztó megkapja e tájékoztatást.*⁵⁴

6. Az Irányelv pozitívumai

Az Irányelv számos értékes, előnyös tulajdonsággal bír, amelyeket az uniós közlemények és a szakirodalmi források egyaránt hangoztatnak politikai nyilatkozatok szintjén.⁵⁵

6.1. Tiszta és világos rendszer az iparúzóik és kisvállalkozások számára

Az Európai Parlament kezdeményezésére – szemben a tagállamok akaratával, akik többségében a fogyasztóvédelem szintjének a felpuhításától tartottak – több olyan intézkedést vezettek be, amelyek az ipari kisvállalkozók (kisiparosok, szobafestők, kertészek stb.) számára kedvező lehetőségeket teremtettek a tájékoztatási kötelezettség és az elállási jog terén. A kisvállalkozók szerződéseinek ter-

⁵¹ Az Irányelv I/A melléklete.

⁵² Az Irányelv I/B melléklete.

⁵³ Az Irányelv 10. cikk (1) bekezdés.

⁵⁴ Az Irányelv 10. cikk (2) bekezdés.

⁵⁵ Az Irányelv különös előnyének tartják az internetes vásárlások könnyítését. Ld. Viviane Reding már hivatkozott nyilatkozatát (4. lj.). Ld. *Sajtóközlemény*.

mészetére vonatkozóan az irányelv elvileg tiszta és világos rendszert⁵⁶ teremtett, főként az üzlethelyiségen kívül kötött szolgáltatási szerződések körében.⁵⁷

6.2. A digitális tartalomszolgáltatások vonatkozásában

Az Irányelv meghatározza a digitális tartalom fogalmát is.⁵⁸ Az irányelv számos olyan rendelkezést tartalmaz, amelyek a szoftver-értékesítési szerződésekre, digitális zenei és szöveges tartalomszolgáltatásra vonatkoznak. A szerződéses rendelkezések vagy olyan árut értékesítő adásvételi szerződésekre vonatkoznak, amelyeket *anyagi hordozón* (pl. CD-n és DVD-n) bocsátanak a fogyasztó rendelkezésére, vagy olyan szolgáltatási szerződésekre, amelyek *nem anyagi formában*⁵⁹ nyújtották a digitális tartalmat.⁶⁰ Ahol az szükséges, az Irányelv speciális rendelkezéseket alkalmaz a digitális tartalom vonatkozásában. Mint ahogy erről szó volt, az Irányelv meghatározza a digitális tartalom fogalmát is.⁶¹

Jelentős előrelépést jelent, hogy az Irányelv rendelkezései karakteresen törekednek a digitális tartalomra vonatkozó információk világossá tételére. Tipikusan ilyen rendelkezések:

- a nem tárgyi hordozón történő digitális tartalom szolgáltatása esetén a tizennégy napos elállási határidő kezdő napja a szerződés megkötésének napja;
- a fogyasztók a digitális tartalom letöltésének a pillanatáig elállhatnak a zenei és filmtermékek nem anyagi hordozón való megvásárlásától;⁶²
- kötelező adatszolgáltatás a digitális tartalom működtetésére, beleértve az alkalmazandó műszaki védelmi intézkedéseket is.

⁵⁶ Ún. Light Regime.

⁵⁷ UNGER i. m. 270–305.

⁵⁸ Ld. jelen tanulmány 3. pontját: a digitális tartalom, digitális formában előállított vagy szolgáltatott adat. Irányelv 2. cikk (11) bek.

⁵⁹ Download, streaming.

⁶⁰ UNGER i. m. 270–305.

⁶¹ Ld. jelen tanulmány 3. pontját: A digitális tartalom: digitális formában előállított vagy szolgáltatott adat. Irányelv 2. cikk (11) bek.

⁶² Ld. *Sajtóközlemény* 9.

6.3. Fogyasztóvédelem az online úton létrejött szerződésekből

Az interneten létrejött szerződések mind mennyiségileg, mind minőségileg egyre nagyobb arányt képviselnek a szerződések összvo-lumenében. Jelenlegi részesedésük meghaladja a 30 %-ot.⁶³ Az Irányelv számos rendelkezést alkalmaz abból a célból, hogy az online úton létrejövő szerződések-nél előforduló vissza-ságokat megakadályozza. A korábbi, előzményként számba vehető fogyasztói irányelvekben – amelyek nagyjából azonos időben nyertek kibocsátást – az internet használata egyáltalán nem, vagy csak marginális módon nyert szabályozást. Ezzel szemben a Fogyasztói jogokról szóló irányelvet már a jövő igényeinek megfelelően dolgozták ki. A szövegezés szemlátomást javult, különösen az online szerződések tekintetében.⁶⁴

Két dolgot emelnék ki.

- a) A Fogyasztói jogi irányelv megszünteti a rejtett internetes díjakat és költségeket. Az irányelv a jövőben megvédi a fogyasztókat az interneten megbúvó költségcsapdától. Az ilyen költségcsapdák akkor állhatnak fenn, amikor a fogyasztókat különböző – látszólag ingyenes – szolgáltatások, például fogyókúra vagy szépségkúra megrendelésére kívánják rávenni. Az online vevőkkel nem fizettethetnek különféle díjakat vagy költségeket, ha erről – a megrendelés elküldése előtt – nem tájékoztatták őket egyértelműen. A fogyasztónak meg kell erősítenie, hogy tudomásul vette, hogy fizetnie kell a szolgáltatásért.⁶⁵
- b) Tilos előre kipipált online négyzeteket használni. Az internetes vásárlás alkalmával előfordulhat, hogy a vevőnek megrendelése elküldése előtt további vásárlási opciókat ajánlanak fel. Ilyen lehet például az utasbiztosítás vagy gépkocsi kölcsönzése repülőúthoz. Az ilyen szolgáltatásokat sokszor előre kipipált négyzetek formájában jelentik meg. Ha ezeket a fogyasztó tévedésből érintetlenül hagyta, már meg is rendelte a szolgáltatást. Az Irányelv e lehetőség megszüntetését célozza: nem engedélyezi a kipipált négyzet megjelenítését, ha nem kívánják igénybe venni az ilyen extra szolgáltatásokat.

⁶³ ZYPRIES i. m. 226–229.

⁶⁴ Ld. *Sajtóközlemény* 1–2.

⁶⁵ Uo. 3.

7. Az Irányelv negatívumai

A hazai és nemzetközi szakirodalomban jelenleg is élesen kritizálják az irányelvet.

7.1. Következetlenségek és túlzott konzervativizmus koncepcionális kérdésekben

Az Irányelv nem fogja át a fogyasztói szerződések valamennyi típusát, sem a teljes uniós fogyasztóvédelmi joganyagot.⁶⁶ Eleve nem tisztázott továbbá, hogy az Irányelvet a nemzeti jogokba hogyan kell átültetni. Az átültetés történhet a polgári törvénykönyvben, külön törvényben vagy fogyasztóvédelmi kódexben, és emellett külön jogszabályokban is.⁶⁷ Sokan kiábrándítóan konzervatívnak tekintik az Irányelv szabályozási koncepcióját, tekintettel arra, hogy a Bizottság a 2004-es „Előttünk álló út” c. közleményében az európai szerződési jog intézményeinek kritikai megújítására hívott fel, különösen a fogyasztó és kereskedők közötti szerződéses viszony tekintetében. A fogyasztói jogok szabályozása azonban egyáltalán nincs összhangban ezzel az alapvető revíziós célkitűzéssel. Megpróbálja konszolidálni, kipucolni a létező rendszert azzal, hogy apróbb részeken pontosítja, néhány esetben általánosítja a szabályozást, megszüntetve néhány inkonzisztenciát és nem kívánatos joghézagot. Ugyanakkor egyáltalán nem kérdőjelezi meg a jelenlegi rendszert és az azt támogató politikai elképzelést.⁶⁸

7.2. A maximumharmonizáció kísérlet tökéletlensége, eltérő rendelkezések megengedése

Az Irányelv több rendelkezést is tartalmaz a harmonizáció szintjéről szóló 4. cikk⁶⁹ ellenére, amelyekből az derül ki, hogy nem követelnek maximális harmonizációt.

⁶⁶ ZYPRIES i. m. 225–229.

⁶⁷ Ld. Vékás Lajosnak a fogyasztói jogi irányelv átültetése tárgyában Bécsben a „Die Reform des Privatrechts in Mittel- und Osteuropa” konferenciasorozat keretében 2013. november 7-én megtartott, az átültetés koncepcionális kérdéseiről szóló német nyelvű előadása.

⁶⁸ HAJNAL Zsolt: Küszöbön a fogyasztói jogok egységes hazai szabályozása. *Fogyasztóvédelmi Szemle*, 2013/7.

⁶⁹ Az Irányelv 4. cikke szó szerint az alábbi rendelkezést tartalmazza: „Ha ez az irányelv másként nem rendelkezik, a tagállamok nem tarthatnak fenn és nem vezethetnek be nemzeti jogukba az irányelvben megállapított rendelkezésektől eltérő – ideértve az az eltérő szintű fogyasztóvédelmet biztosító – szigorúbb vagy kevésbé szigorú rendelkezéseket.”

- a) A távollevők között, és a házaló kereskedelem keretében létrejött szerződésekben a vállalkozót terhelő információadás kötelezettség⁷⁰ tekintetében:
- Az Irányelv előírja, hogy bár a fent említett tájékoztatási elemek a távollévők között és az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések szerves részeit képezik, és nem módosíthatóak, de a szerződő felek erre nézve eltérően is megállapodhatnak. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy eltérhetnek az irányelvtől annak 6. cikk (5) bekezdése értelmében.
 - Másrészt a tagállamok fenntarthatnak vagy bevezethetnek saját nemzeti jogukba a szerződésekkel kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó nyelvi követelményeket annak érdekében, hogy a tájékoztatás könnyen érthető legyen a fogyasztó számára. Vagyis meghaladhatják az irányelv rendelkezéseit.⁷¹
 - Az Irányelv megengedi, hogy a tagállamok további tájékoztatási követelményeket írhatnak elő, összhangban a belső piaci szolgáltatásokról szóló más irányelvek alapján.⁷²
- b) Elállási jog vonatkozásában:
- Az Irányelv 16. cikke 13 kivételt engedélyez az elállási jog alól. E kivételek a tagállamokban egységesen alkalmazandók.
- c) Üzlethelyiségen kívül kötött szerződések (ún. face-to-face ügyletek) formai követelményei terén megmarad továbbiakban is az uniós szinten tapasztalható széttagoltság:⁷³
- A 7. cikk (4) bekezdés b) pontja értelmében az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a szerződés visszaigazolásának tartalmaznia kell a 6. cikk (1) bekezdésében előírt, a fogyasztók tájékoztatásáról szóló valamennyi – azaz 20 – kelléket. Ugyanezen pont következő bekezdése azt tartalmazza, hogy a tagállamok dönthetnek úgy, miszerint nem alkalmazzák az előírást.
 - Az Irányelv 9. cikk (3) bekezdése értelmében a tagállamok nem tiltják meg, hogy a szerződő felek az elállási időszak alatt teljesítsék szerződésből adódó kötelezettségeiket. Mindazonáltal az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetében a tagállamok fenntarthatják azon hatályos nemzeti jogszabályaikat, amelyek a szerződéskötést követő

⁷⁰ TÁRCZY i. m.

⁷¹ Irányelv 6. cikk (7) bek.

⁷² Irányelv 6. cikk (8) bek.

⁷³ HAJNAL (2013a) i. m.

meghatározott időszakban megtiltják a kereskedő számára az ellenértéknek a fogyasztótól való beszedését.

- A bagatellhatár is megkérdőjelezi a maximum harmonizációt. Az Irányelv 3 cikk (4) bekezdés a házaló kereskedelem vonatkozásában jelentős kivételt enged, megengedi, hogy 50 euró összeghatárig melőzzék az irányelv rendelkezéseit, sőt az erre vonatkozó fogyasztói jogokat érintő nemzeti szabályozást is figyelmen kívül hagyhatják.

7.3. A szubszidiaritás negatív hatása

Negatívumként említendő az irányelv szubszidiárius jellege, amely a Fogyasztói jogi irányelv alkalmazását korlátozza. Ha ugyanis az irányelv bármely rendelkezése ellentétes valamely más, konkrét ágazatot szabályozó uniós aktus előírásaival, az adott ágazatra az utóbbi uniós ágazati jogi aktus rendelkezése irányadó és alkalmazandó,⁷⁴ amely miatt azonban a fogyasztói jogok egyes ágazati gazdasági érdekek miatt csorbát szenvedhetnek.⁷⁵ Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy nemcsak a preambulumban⁷⁶ feltüntetett, hanem bármely uniós norma jogalkalmazási elsőbbséget élvez a fogyasztói jogok rovására.

7.4. A túlzott mértékű információszolgáltatás előírása

A jelenlegi fogyasztóvédelmi acquis túlzott információnyújtási kötelezettséget hárít a vállalkozásokra, az Irányelv 5. és 6. cikkében egyaránt. A Bizottság nem vizsgálta kritikusan e kötelezettségeket annak ellenére, hogy ők maguk megkérdőjelezték e rendelkezések jelenlegi tartalmát.⁷⁷ Itt mindenképpen az információnyújtási kötelezettség megsokszorozódásáról van szó. Mind a távollévő kereskedelemről,⁷⁸ mind a házaló kereskedelemről⁷⁹ szóló korábban hatályos irányelvek,

⁷⁴ A Fogyasztói jogi irányelv 3. cikk (2) bekezdés.

⁷⁵ HAJNAL Zsolt: *A fogyasztói jogok szabályozásának lehetséges irányai*. PhD dolgozat, Debreceni Egyetem, 2013. 127. [a továbbiakban: HAJNAL (2013b)]

⁷⁶ Az Irányelv preambuluma példálózó jelleggel felsorol néhány ilyen normát: gyógyszerek emberi felhasználásra, élelmiszerek címkézése stb.

⁷⁷ HAJNAL (2013a) i. m.

⁷⁸ A Tanács 1985. december 20-i 85/577/EGK Irányelve az üzlethelységen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztó védelméről 4. cikkében kizárólag az elállás vonatkozásában ír elő tájékoztatási kötelezettséget.

⁷⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1999. május 20-i 97/7/EK irányelve a távollévők között szerződések esetén a fogyasztó védelméről 4–5. cikkében 11 vonatkozásban ír elő szóbeli, illetve írásbeli tájékoztatási kötelezettséget.

mind ezek magyar átültetései⁸⁰ lényegesen kevesebb információnyújtási kötelezettséget írtak elő.⁸¹ „A fogyasztónak valódi információs lavinával kell szembenéznie, amely gyakran nemhogy jobb helyzetbe hozná egy jól informált döntés kialakításánál, hanem semmilyen információt nem közvetít számára”⁸²

7.5. A visszaigazolási kötelezettség súlyosbodása

A korábban hatályos, távollévők között kötött szerződésekről szóló rendelet értelmében a vállalkozásnak csak akkor kell ismételt tájékoztatnia a felsoroltakról a felet a rendeletileg előírt információk vonatkozásban, amennyiben a tájékoztatás írásbeli megerősítését a szerződés megkötése után bocsátja a fogyasztó rendelkezésére. A Fogyasztói jogokról szóló irányelv – és az azt implementáló jogszabály – alapján az ismételt információadás a szerződés megkötését megelőző kötelezései közé tartozhat, hiszen elmulasztása esetén a szerződés, vagy az ajánlat nem köti majd a fogyasztót.

Ugyanez igaz arra nézve, hogy az irányelv értelmében a vállalkozás köteles tájékoztatni a fogyasztót a jótállás feltételeiről, valamint az értékesítés utáni ügyfélszolgálati és egyéb szolgáltatásokról, illetve a szerződés felmondásának/megszüntetésének feltételeiről is.⁸³

A vállalkozó (a kereskedő) mind az üzlethelyiségen kívül kötött, mind a távollévők között létrejött szerződések vonatkozásában köteles visszaigazolni a 6. cikk 1. bekezdésében részletezett mind a hús adatot, a házaló kereskedelemben papír formátumban vagy tartós adathordozón,⁸⁴ a távollévők közötti szerződések esetén tartós adathordozón.⁸⁵

7.6. Az elállási jog átgondolatlansága

A külföldi szakirodalomban olyan nézetekkel is lehet találkozni, amelyek szerint az egységes 14 napos elállási határidő bevezetése átgondolatlan az uniós or-

⁸⁰ Az üzleten kívül fogyasztóval kötött fogyasztói szerződésekről szóló 213/2008. (VIII. 29.) Kormányrendelet csak három vonatkozásban, a távollévők közötti kereskedelemről szóló 17/1999. (II. 5.) Kormányrendelet öt vonatkozásban írt elő tájékoztatási kötelezettséget.

⁸¹ SZIKORA Veronika: *Magyar fogyasztóvédelmi magánjog-európai kitekintéssel*. Debrecen, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete, 2010. 127–137., 149–161.

⁸² HAJNAL (2013b) i. m. 128.

⁸³ TÁRCZY i. m.

⁸⁴ A Fogyasztói jogi irányelv 7. cikk (2) bekezdés.

⁸⁵ A Fogyasztói jogi irányelv 8. cikk (7) bekezdés.

szágokban jól bevált korábbi hét,⁸⁶ nyolc (Magyarország), tíz,⁸⁷ és tizenöt napos (Málta) elállási határidőkhöz képest.

Az elállási jog vonatkozásában az Irányelv nem vizsgálja, hogy az valóban hatékony védelmet biztosít-e a fogyasztónak, és ha igen, miért és mely speciális körülmények fennállása esetén védhető alkalmazása a nyilvánvaló egyensúlytalan szerződési helyzet hátrányainak kiküszöbölésére.⁸⁸

7.7. A határon túl átnyúló szerződések alacsony dimenziója

Az Irányelv nem tartalmaz megfelelő eszközöket a határon túl átívelő szerződések dimenzióinak növelésére. Ez Magyarország számára azért kiemelten fontos kérdés, mert a szomszédos országokban százezer számra élnek magyarul beszélő, magyar nemzetiségű állampolgárok, akikkel nyelvi akadályok nélkül folytatható kereskedelem. Ennek köszönhetően igen nagy hányadot (60 %-ot) tesznek ki az ilyen jellegű megállapodások a közvélemény kutatások szerint, ami figyelemre méltó adat annak fényében, hogy a Bizottság megállapításai szerint e szerződések alárendelt szerepet játszanak, mert csupán összesen mintegy 7 %-át adják a szerződéses állománynak.⁸⁹

7.8. A szállításra adott póthatáridő

A szállításra adott póthatáridő elmulasztása esetén – az eredeti állapot visszaállíthatósága ellenére – az Irányelv következetlenül nem elállási, hanem a jövőre vonatkozó felmondási jogot⁹⁰ biztosít azzal, hogy a nemzeti jogok további szankciókat is előírhatnak.⁹¹

⁸⁶ Az Irányelv meghozatala előtt 7 napos elállási határidő volt érvényben: Ausztria, Belgium, Bulgária, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Litvánia, Luxemburg, Spanyolország, Szlovákia.

⁸⁷ Az Irányelv meghozatala előtt 10 napos elállási határidő volt érvényben: Görögország, Olaszország, Lengyelország és Románia.

⁸⁸ HAJNAL (2013a) i. m.

⁸⁹ ZYPRIS i. m. 225–229.

⁹⁰ A szállításra adott póthatáridő elmulasztása esetén nem elállási, hanem felmondási jogot biztosít az Irányelv 18. cikk (2) bekezdésében foglalt rendelkezés.

⁹¹ A szállításra adott póthatáridő elmulasztása esetén további, nemzeti jog által szabályozott szankciók alkalmazására ad lehetőséget az Irányelv 18. cikk (4) bekezdésében foglalt rendelkezés.

7.9. Bizonyos fogalmak tisztázatlansága

Számos olyan tisztázatlan fogalmat találhatunk az Irányelvben, amelyek pontos megközelítése a biztonságos jogalkalmazás szempontjából elengedhetetlen lenne, pl. a sürgősség, jelentős átépítési munkálatok, sürgős javítások és állagfenntartási munkák.

- *A sürgősség* fogalmát tisztázni kellene⁹² az Irányelv 16. cikk h) pontja vonatkozásában;
- a jelentős *átépítési munkálatok fogalma* sem tisztázott az Irányelv 3. cikk (3) f)⁹³ pontjában, ugyanis ezekre nem vonatkozik az Irányelv. Ebben a vonatkozásban a vállalkozóknak semmiféle támpontjuk nincs (az Irányelv 16. cikk h) pontja);
- *sürgős javítások és állagfenntartási munkák* fogalma nem tisztázott. Az ilyen munkálatoknál nem gyakorolható az elállási jog⁹⁴ (az Irányelv 16. cikk h) pontja).

8. Átültetési problémák

A tanulmány lezárásakor az átültető jogszabály még nem jelent meg Magyarországon, azonban az Irányelv áttanulmányozása következtetni enged arra, hogy melyek a legjelentősebb átültetési problémák. Ezekről ejtenék néhány szót.

8.1. Ütközés az új Ptk. kógens szabályaival

Joggal merül fel a kérdés, hogy nem kellett volna-e a 2013. évi V. törvénnyel kihirdetett és 2014. március 1-jén hatályba lépő új Ptk.-ba már a fogyasztói jogi irányelv rendelkezéseit átültetni?⁹⁵ Az új Ptk. 8:6. § s) pontja azt tartalmazza, hogy a Ptk. előírásai megfelelnek a fogyasztói jogi irányelv előírásainak, de a

⁹² Zentralverband des Deutschen Handwerks: Stellungnahme zum Referentenentwurf zur Umsetzung der Verbraucherrechte Richtlinie; Oktober 2012.

⁹³ Uo.

⁹⁴ Uo.

⁹⁵ Az új Ptk 8:6. § s) pontja értelmében az új Ptk. a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

fentiek szerint a valóságban nyilvánvalóan nem így van, mivel az új Ptk. csak egyes rendelkezéseket vett át.⁹⁶

A 25. cikkben levő rendelkezés szerint azok a szerződési feltételek, amelyek szerint a fogyasztó közvetlenül vagy közvetve lemond az Irányelvből eredő jogokról, illetve elfogadja azok korlátozását, nem kötelezők a fogyasztókra nézve. Ez a rendelkezés semmiképpen nem segíti az egységes jogalkalmazást, az ilyen kikötésekre, amelyek a fogyasztók jogait korlátozzák, célszerű lett volna a semmisség jogkövetkezményeit alkalmazni. A fogyasztói szerződésekben a fogyasztói jogokról való lemondás⁹⁷ és a fogyasztói jogok korlátozásának semmissége az új Ptk.-ban a kógens rendelkezések körébe tartozik.⁹⁸

8.2. Az új Ptk. fogalomrendszerétől való eltérés

Az Irányelv más fogalmakat alkalmaz, mint az új Ptk.

- a fogyasztó fogalma vonatkozásában,⁹⁹
- a kereskedő fogalma vonatkozásában,¹⁰⁰
- az adásvételi szerződés fogalma vonatkozásában,¹⁰¹

⁹⁶ A Fogyasztói jogi irányelv alábbi rendelkezései kerültek az új Ptk.-ba:
 – a szállításról szóló 18. cikk,
 – a kárveszély átszállásáról szóló 20. cikk,
 – a többletösszegek fizetéséről szóló 22. cikk.

⁹⁷ Új Ptk. 6:101. §.

⁹⁸ Új Ptk. 6:100. §.

⁹⁹ Az új Ptk. 8:1. § (3) alapján a „fogyasztó: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy”. Fogyasztó fogalma az Irányelvben: a fogyasztó 2. cikk (1) értelmében bármely természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya eső szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenysége körén.

¹⁰⁰ Az új Ptk. nem tartalmazza a kereskedő fogalmát, helyette a vállalkozás nyert feltüntetést. A vállalkozás fogalma lényegesen szűkebb, mint az Irányelv 2. cikk (2) bekezdésben megjelölt kereskedő vállalkozás. Az új Ptk. 8:1. § (3) értelmében *vállalkozó* „a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében eljáró személy”. „Kereskedő” az Irányelv 2. cikk (2) értelmében „[...] bármely természetes vagy – akár magán-, akár köztulajdonban álló – jogi személy, aki, vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések vonatkozásában kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el, ideértve bármely olyan személyt, aki vagy amely a kereskedő nevében vagy javára jár el.”

¹⁰¹ A Ptk. 6:215. §-a tartalmazza az adásvétel fogalmát. Adásvételi szerződés alapján az eladó dolog tulajdonjogának átruházására, a vevő a vételár megfizetésére és a dolog átvételére köteles. – Ha az adásvételi szerződés tárgya ingatlan, az eladó a tulajdonjog átruházásán felül köteles a dolog birtokának átruházására is. Ha a szerződés tárgya ingatlan, az adásvételi szerződést írásba kell foglalni.

– a jótállás vonatkozásában.¹⁰²

8.3. Kormányrendelettel történő átültetés

Az új irányelv átültetése kormányrendelettel történik. Ennek megfelelően a korábban hatályos, a házaló kereskedelemről és a távol lévők közötti szerződésekről szóló kormányrendeletek hatályukat veszítették. A kormányrendelettel való átültetés problematikus. Nehéz azt elképzelni, hogy a jogi képvisellel nem rendelkező kisvállalkozások, kiskereskedők vagy kisiparosok egyáltalán tudomást szerezzenek fogyasztói jogi kormányrendelettről az évente megjelenő mintegy 300 kormányrendelet között. Álláspontom szerint az új Ptk.-ba kellett volna belefoglalni a 2011/83/EK fogyasztói jogi irányelvet, mint pl. Németországban,¹⁰³ vagy legalább külön törvénybe.

8.4. Terminológia problémák

Az uniós jog alkalmazása kapcsán talán a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy az Európai Uniónak nincs egyetlen hivatalos nyelve, pontosabban minden tagállam nyelve annak minősül. Az uniós jogszabályok magyar nyelvű fordításában számtalanszor olvashatunk olyan kifejezéseket, amelyek a magyar terminológiából hiányoznak.

– A dolog adásvételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni arra a szerződésre is, amelyből jog vagy követelés visszatérő átruházására vonatkozó kötelezettség fakad.

Adásvételi szerződés az Irányelv 2. cikk (5) bekezdése értelmében bármely olyan szerződés, amelynek értelmében a kereskedő átruházza vagy vállalja, hogy átruházza a fogyasztóra valamely áru tulajdonjogát, a fogyasztó pedig megfizeti annak vételárát; az adásvételi szerződések vonatkozhatnak árua és szolgáltatásra egyaránt.

¹⁰² Az új Ptk. 6:171. §: „Jótállás: Aki a szerződés teljesítéséért jótállást vállal vagy jogszabály alapján jótállásra köteles, a jótállás időtartama alatt a jótállást keletkeztető jognyilatkozatban vagy jogszabályban foglalt feltételek szerint köteles helytállni a hibás teljesítésért. Mentésül a jótállási kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett.”

Az Irányelv 2. cikk (14) bekezdés szerint a jótállás a kereskedőnek vagy valamely gyártónak (a jótállásra kötelezett) a megfelelőség szavatolására vonatkozó jogszabályi kötelezettsége teljesítésén túlmenően bármely olyan kötelezettségvállalás a fogyasztóval szemben, amelynek alapján a jótállási nyilatkozatban, vagy a vonatkozó szerződéskötés időpontjában, vagy az azt megelőzően elérhető reklámban feltüntetett tulajdonságoknak vagy a megfelelőséghez nem kapcsolódó egyéb követelménynek nem megfelelő áru vételárát visszatéríti, vagy az ilyen árut kicseréli vagy kijavítja, vagy az áruhoz kapcsolódó szolgáltatást nyújt.

¹⁰³ Németországban a Fogyasztói jogi irányelvet közvetlenül az ABGB-be ültették át.

További probléma, hogy az ismerősnek tűnő fogalmak nem azt jelentik az uniós terminológiában, mint a nemzeti jogok értelmezésében.¹⁰⁴

Esetünkben a magyar terminológiából hiányzik a kereskedő fogalma [Irányelv 2. cikk (2) bekezdés]. A tisztességtelen szerződési feltételek irányelve¹⁰⁵ az eladó (szolgáltató) fogalmát, a fogyasztási cikkek adásvételéről és a kapcsolódó jótállásról szóló irányelv¹⁰⁶ az eladó és gyártó fogalmát, a távollévők közti kereskedelemről szóló (már nem hatályos) irányelv¹⁰⁷ a szállító fogalmát határozta meg.

Az is problémát okoz, hogy az egyes uniós irányelvek más és más terminológiát alkalmaznak ugyanarra a fogalomra, így a termékfelelősségi irányelv¹⁰⁸ a termék,¹⁰⁹ a fogyasztói jogi irányelv¹¹⁰ az áru¹¹¹ fogalmát alkalmazza, ráadásul a két fogalom eltér.

8.5. Az ötveneurós bagatellhatár

Az ötveneurós értékhatár Magyarország és a szomszédos államok határokon átvélt forgalmát zavarhatja. A rendelet 3. cikk (4) bek. a házaló kereskedelem vonat-

¹⁰⁴ OSZTOVITS András: *Európai fogyasztóvédelmi magánjog. Jogszabálygyűjtemény.* Budapest, HVG-Orac, 2006. 27.

¹⁰⁵ A Tanács 1993. április 5-i irányelve a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről 2. cikk c) pontjában az eladó vagy szolgáltató fogalmával operál.

¹⁰⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 1999. május 25-i 1999/44/EK irányelve a fogyasztási cikkek és a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállás egyes vonatkozásairól 1. cikk (2) bekezdése c) és d) pontja az eladót és gyártót veszi célba.

¹⁰⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1999. május 20-i 97/7/EK irányelve a távollévők között szerződések esetén a fogyasztóvédelemről 2. cikk (3) bekezdésében a szállító fogalmát szerepelteti.

¹⁰⁸ A Tanács 1985. július 25-i 85/374/EGK Irányelve (Termékfelelősségi Irányelv) hibás termékért való felelősségre vonatkozó tagállami, törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

¹⁰⁹ A Termékfelelősségi Irányelv 2. cikke értelmében termék minden ingó dolog, akkor is, ha az más ingó vagy ingatlan dolog részét alkotja. A termék fogalma magába foglalja a villamos energiát is.

¹¹⁰ A Fogyasztói jogi irányelv: Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/77/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

¹¹¹ A Fogyasztói jogi irányelv 2. cikk 3) bek. értelmében áru bármely ingóság, kivéve a végrehajtás vagy más bírósági intézkedés alapján értékesített ingóságokat; az irányelv értelmében árunak minősül a víz, gáz és villamos energia is, amennyiben korlátozott térfogatban vagy meghatározott mennyiségben kínálják értékesítésre.

kozásában jelentős kivételt enged, megengedi, hogy az 50 euró összeghatárig melőzzék az irányelv rendelkezéseit, sőt az erre vonatkozó nemzeti fogyasztóvédelmi szabályozást is figyelmen kívül hagyhatják. Véleményem szerint a határon átnyúló forgalmat akadályozza, hogy a határos országok egyikében nincs információadási- és visszaigazolási kötelezettség, a másokban pedig van. Az 50 eurós értékhatár és az összeghatár felemás alkalmazása az egyes államokban egyértelműen az Irányelv alkalmazhatóságát csökkenti.¹¹² Az sem elhanyagolható kérdés, hogy az Irányelvet átültető kormányrendelet 30, 40 vagy 50 euró értékhatárt alkalmaz.

A Fogyasztói jogi irányelv egészében véve jelentős előrelépést jelent. Egyrészt kísérletet jelent a maximum harmonizáció megvalósítása felé. Bár kétségkívül jelentős az európai államokban engedett kivételek száma, mégis most először fordult elő valamennyi fogyasztói szerződésre vonatkozó egységes információnyújtási kötelezettség elrendelése. A rendelet további előrelépése, hogy együttes előírásokat alkalmaz a távollevők közti szerződésekre, valamint a házaló kereskedelem megállapodásaira.

A rendelet markáns harmonizációs előrelépését üdvözölni lehet az interneten létrejött megállapodások és a digitális technika terén.

Nem szabad elfelejteni, hogy az Irányelvet számos támadás és kritika érte. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy a tapasztalatok kiértékelésével érdemes 3-5 évet várni, hiszen erre maga az Irányelv intézményes lehetőséget nyújt.¹¹³

¹¹² HAJNAL (2013a) i. m.

¹¹³ A Fogyasztói jogi irányelv 30. cikke értelmében a Bizottságnak 2016. december 1-jéig jelentést kell készítenie a Parlament és a Tanács felé a digitális tartalom és az elállás vonatkozásában. A jelentéshez módosító javaslatokat is be kell nyújtani. Érzésem szerint erre szükség lesz.